

Лещенко Л. – к. е. н., ст. викл.
кафедри прикладної економіки та
міжнародних економічних відносин
Харківський національний аграрний
університет імені В. В. Докучаєва
м. Харків, Україна

Інноваційний потенціал як основа забезпечення ефективної діяльності сільськогосподарського підприємства

Кризові тенденції в економіці обумовлюють потребу підвищення фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств, забезпечення якої не можна здійснити без використання досягнень науково-технічного прогресу, впровадження ефективних інновацій в усіх сферах управління. Грунтовність орієнту на впровадження інновацій (трансферу технологій, створення власних технологічних розробок, програм, продукції, процесів тощо) підтверджується тим, що розвинені країни, задіяні в сфері сільського господарства, виробляють і реалізують продукцію з високою доданою вартістю, а країни, які розвиваються, які відносяться до категорії транзитивних, переважно виробляють і постачають на ринки продукцію з низькою доданою вартістю. Вказане обумовлено тим, що при виробництві продукції з високою доданою вартістю використовуються новітні технології, інноваційні підходи до процесів управління тощо. Зважаючи на зазначене, вважаємо актуальним висвітлення наукових підходів щодо основних напрямків інноваційного розвитку, видів інновацій, які забезпечують інноваційний потенціал та високий рівень ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств.

По-перше, потрібно відзначити підхід до класифікації інновацій в аграрному сектору, пов'язаний із традиційним визначенням їх складу залежно від процесної, продуктової, управлінської сфер функціонування сільськогосподарських підприємств. А саме, за твердженням О. Нісходовської, яка висуває склад таких інновацій (на ринку круп'яних культур) в рамках першого наукового підходу, їх перелік складається з [4, 286]: 1) продуктових інновацій (застосування, створення новітніх сортів круп'яних культур, які мають ознаки скоростиглості, високої продуктивності); 2) процесних (виробничих) інновацій (використання заходів інтенсифікації в сфері управління процесами сіяння, землеробними роботами; використання новітньої техніки, технологічного забезпечення; оптимізація інформаційно-комунікаційного забезпечення; покращення логістичної системи; ріст зрошень, покращення системи поливів; використання біологічних, хімічних засобів захищення рослин, застосування добрив); 3) управлінських (маркетингових і організаційних) інновацій (удосконалення рівня концентрації, спеціалізації виробництва, покращення системи управління; оптимізація підходів щодо просування, збуту продукції; покращення організації матеріального стимулювання, організації праці; використання інноваційних аспектів щодо підготовки кадрового складу). Можемо констатувати, що систематизація вказаних категорій інновацій складають основу покращення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств, в їх рамках формуються основні оптимізаційні напрямки, продукти, технологічне, організаційне забезпечення. В контексті першого наукового підходу висуваються схожі класифікації інновацій, націлений на підвищення ефективності функціонування підприємств аграрного сектору, зокрема, можемо відмітити підхід Л. Демиденко [1, 74], в рамках якого автор пропонує розглядати технологічні, продуктові, організаційні та маркетингові інновації, склад яких в цілому відповідає складу, поданому в дослідженні О. Нісходовської.

По-друге, можемо відмітити науковий підхід А. Капелькіна щодо класифікації основних інновацій залежно від ступеню їх впливу на стан та динаміку розвитку аграрного комплексу та суб'єктів аграрної виробничо-економічної системи. Відповідно до підходу автора, до складу таких інновацій слід віднести, зокрема [2, 12–14]: локальні (точкові) (системні продукти

(технології), які передбачають наявність бізнес-рішень щодо їх застосування (експлуатації) (засоби захисту рослин та ін.); лінійні (забезпечують вдосконалення процесів, технологій, виробничих ліній, складаються з наскрізних аграрно-харчові технологій, що включають нові ресурсно-зберігаючі технології виробництва і зберігання харчових продуктів, які забезпечують підвищення їх споживчої цінності); площинні (передбачають вдосконалення взаємопов'язаних і однотипних бізнес-процесів, включають проектне управління маркетинговою діяльністю сільськогосподарських підприємств в інтерактивному режимі з використанням методу моделювання виробничих і збутових процесів з урахуванням факторів внутрішнього і зовнішнього середовища виробників (впровадження принципів проектного фінансування інноваційної діяльності; формування пулу інноваційних проектів, що фінансуються з коштів державного бюджету, інститутів розвитку)); просторово-структурні (або архітектурні) (передбачають якісні зміни структури підприємницького співтовариства, що включають реорганізацію суб'єктів господарювання, зміну їх галузевої та територіальної структури); фундаментальні (передбачають розробку і реалізацію довгострокових стратегій інноваційного розвитку сільськогосподарського підприємства, які визначають сферу діяльності, цільові орієнтири та інструментарій їх досягнення з урахуванням факторів внутрішнього і зовнішнього середовища); багатовимірні (пов'язані з розробкою сільськогосподарським підприємством агресивної стратегії, спрямованої на зміну факторів зовнішнього середовища відповідно до цільових орієнтирів інноваційного розвитку); «безпосередньо» системні (включають точкові інновації, які ініціюють темпоральний загальнонаціональний або глобальний зовнішні ефекти); надсистемні (передбачають формування якісно нових умов для формування сільськогосподарського виробництва як стартап-екосистеми, тобто стійкої відкритої системи, яка самостійно розвивається, перманентно ініціює імпульси інновацій). Слід констатувати комплексність зазначеного підходу до класифікації, положення якої можуть бути використані для оцінки типу інновацій в даній сфері.

По-третє, можемо відмітити науковий підхід, в рамках якого висувається склад інновацій, які забезпечують інноваційний потенціал та впливають на ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств відповідно до системно-функціональних ознак. В рамках вказаного підходу слід виділити класифікацію інновацій в даній сфері, представлену в положеннях наукової праці Я. Ларіної, Ал-Шабан Алаа Табіт Ніама [3]. За твердженням авторів, до складу основних інновацій відносяться ті, які можна відзначити залежно від: 1) ознаки сфери та предмету використання в сфері сільського господарства, і які складаються з: виробничих, технологічних, технічних; селекційних, генетичних; економічних, організаційно-управлінських; маркетингових; соціальних та екологічних; 2) ознаки визначення суб'єкта сільського господарства як економічної системи (інновації, які використовують при створенні, покращенні продукції в даній сфері; інновації, які застосовують в процесах просування, збуту, зберігання готової продукції; структурно-процесні інновації); 3) ознаки інтенсивності інноваційних трансформацій, пов'язані із виділенням інновацій, які характеризують трансформації продуктового, процесного, управлінського напрямків залежно від їх життєвого циклу розвитку; 4) ознаки видів об'єктів інноваційного розвитку (залежно від вказаної ознаки виділяють процесні, продуктові, ринкові, інтелектуальні); 5) ознаки характеру цільового орієнтиру (вказані інновації передбачають орієнтир на цілі поліпшення, загальний стратегічний розвиток сільськогосподарських підприємств тощо); 6) ознаки рівня значущості та характеру використання змін (інновації модифікаційного характеру; інновації базового, фундаментального характеру; декларативні (номінальні) інновації); 7) ознаки ступеню новизни нововведень (інновації, які характеризуються абсолютною, відносною, умовною, суб'єктивною новизною); 8) ознаки масштабів (інновації глобального, транснаціонального, національного, регіонального, місцевого характеру); 9) ознаки сфери поширення; 10) ознаки форму інновацій; 11) ознаки адресатів; 12) ознаки з огляду на види ефектів впровадження інновацій; 13) ознаки строків реалізації інновацій; 14) ознаки рівня витрат на інновації.

Визначена систематизація ознак інновацій, які обумовлюють ріст інноваційного потенціалу, покращення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств характеризу-

ється як комплексна, містить досить їх вичерпний перелік, і дає змогу оцінити характер інноваційного розвитку суб'єктів цієї сфери.

Джерела та література

1. Демиденко Л. М. Організаційно-економічні напрями інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 20. С. 72–75.
2. Капелькин А. А. Влияние системных инноваций на динамику показателей сельскохозяйственного производства в современной российской экономике: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05. Йошкар-Ола, 2016. 24 с.
3. Ларіна Я. С., Ал-Шабан Алаа Табіт Ніама. Класифікація інновацій в аграрному секторі як передумова формування маркетингових стратегій інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Біоекономіка і аграрний бізнес*. 2019. № 1. С. 58–67.
4. Нісходовська О. Ю. Інновації як фактор забезпечення конкурентоспроможності підприємств із вирощування зерна круп'яних культур. *Економіка та суспільство*. 2017. № 11. С. 283–287.

Лещенко М. – студентка

Науковий керівник: к. е. н., доц.

Ю. Вергелюк

Університет державної фіскальної
служби України, м. Ірпінь, Україна

Сучасні тренди функціонування інститутів спільного інвестування в Україні

Сьогодні однією із найбільших проблем України є проблема покриття дефіциту бюджетних коштів, яка виникла внаслідок часткового припинення економічної та господарської діяльності країни під час карантину. Безперечно, головним інструментом, який зможе забезпечити країні збільшення грошового обороту, а отже і вихід з економічної кризи – є інвестиції. В країнах, що характеризуються значним рівнем розвитку економіки основним джерелом акумуляції тимчасово вільних коштів населення, з подальшим отриманням прибутку – є саме інститути спільного інвестування (ІСІ), проте в Україні це не так. Тому тема дослідження основних трендів функціонування ІСІ є актуальною та нагальною.

Згідно з Законом України «Про інститути спільного інвестування» діяльність спільного інвестування – це діяльність, що реалізується для задоволення інтересів і за рахунок учасників інституту спільного інвестування, здійснюючи емісії цінних паперів ІСІ та має на меті одержання прибутку від вкладення засобів, що залучаються від їх розміщення у цінні папери інших емітентів, корпоративні права, нерухомість та інші активи [1].

Діяльність інвестиційних фондів сприяє акумулюванню та ефективному використанню накопичень населення та корпорацій шляхом залучення їх до інвестиційного процесу та розвитку економіки. Інститути спільного інвестування об'єднують індивідуальних інвесторів і таким чином дають їм змогу отримати переваги від інвестування в результаті концентрації фінансових ресурсів. Така діяльність істотно впливає на розвиток фондового ринку, забезпечуючи його динамічний розвиток і високий рівень ліквідності. ІСІ у всьому світі успішно функціонують, надаючи фінансові послуги та здійснюючи диверсифіковане розміщення капіталу приватних інвесторів, є ефективним інструментом акумуляції інвестиційних ресурсів [2, 280].

Слід звернути увагу на сучасні тренди ринку спільного інвестування в Україні. Одним із найголовніших показників, що характеризує діяльність будь – якого суб'єкту господарювання є саме динаміка кількості, тому розглянемо динаміку кількості діючих ІСІ в Україні (рис. 1).

Дані діаграми (рис. 1) свідчать, що протягом досліджуваного періоду спостерігається збільшення інститутів спільного інвестування в Україні. Так, протягом 2015–2019 років